ואם היה זקן או חולה נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר. האי זקן או חולה היכי דמי - אי דמצי עביד עבודה, עבודתה ועורה נמי תיהוי דידיה ואי דלא מצי עביד עבודה, שליח היכי משוי? אמר רב פפא שיכול לעשות על ידי הדחק, עבודה דכי עביד ליה ע"י הדחק עבודה היא ומשוי שליח, אכילה דכי אכיל על ידי הדחק אכילה גסה היא ואכילה גסה לאו כלום הוא, משום הכי עבודתה ועורה לאנשי משמר. אמר רב ששת אם היה כהן טמא בקרבן צבור נותנה לכל מי שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר. היכי דמי: אי דאיכא טהורים, טמאים מי מצו עבדי ואי דליכא טהורים עבודתה ועורה לאנשי משמר הא טמאים נינהו דלא מצו אכלי! אמר רבא אימא לבעלי מומין טהורין שבאותו משמר. אמר רב אשי אם היה כהן גדול אונן נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר. מאי קמ"ל תנינא כהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל ואינו חולק לאכול לערב! מ"ד אמינא כי חס רחמנא עליה דכהן גדול לקרובי הוא אבל לשווי שליח לא מצי משוי, קמ"ל:

מתני' הגוזל את הגר ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחומש לכהנים ואשם למזבח שנאמר ואם אין לאיש גואל להשיב האשם אליו האשם המושב לה' לכהן מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו. היה מעלה את הכסף ואת האשם ומת הכסף ינתן לבניו והאשם ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה. נתן הכסף לאנשי משמר ומת אין היורשין יכולין להוציא מידם שנאמר איש אשר יתן לכהן לו יהיה. נתן הכסף ליהויריב ואשם לידעיה יצא, אשם ליהויריב וכסף לידעיה אם קיים האשם יקריבוהו בני ידעיה, ואם לאו יחזיר ויביא אשם אחר שהמביא גזילו עד שלא הביא אשמו יצא, הביא אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא. נתן את הקרן ולא נתן את החומש אין החומש מעכב:

גמ' ת"ר אשם זה קרן המושב זה חומש או אינו אלא אשם זה איל המושב זה קרן למאי נפקא מינה לאפוקי מדרבא דאמר רבא גזל הגר שהחזירו בלילה לא יצא, החזירו חצאין לא יצא, מ"ט אשם קרייה רחמנא כשהוא אומר מלבד איל הכפורים הוי אומר אשם זה קרן. תניא אידך אשם זה קרן המושב זה חומש או אינו אלא אשם זה חומש למאי נפקא מינה לאפוקי ממתניתין דתנן נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש אין החומש מעכב אדרבה חומש מעכב כשהוא אומר והשיב את אשמו בראשו וחמישיתו הוי אומר אשם זה קרן. תניא אידך אשם זה קרן המושב זה חומש ובגזל הגר הכתוב מדבר או אינו אלא אשם זה קרן המושב זה כפל ובגניבת הגר הכתוב מדבר כשהוא אומר והשיב את אשמו בראשו וחמישיתו הרי בממון המשתלם בראש הכתוב מדבר. גופא אמר רבא גזל הגר שהחזירו בלילה לא יצא חצאין לא יצא, מאי טעמא אשם קרייה רחמנא. ואמר רבא גזל הגר שאין בו שוה פרוטה לכל כהן וכהן לא יצא ידי חובתו, מ"ט דכתיב האשם המושב עד שיהא השבה לכל כהן וכהן. בעי רבא אין בו למשמרת יהויריב ויש בו למשמרת

רש"י

ואם היה זקן ורלוי לעבודה כלמפרש לקמן ואין רלוי לאכילה: **נותנה** להקריב: **לכל כהן שירלה** דהואיל דהוא חזי לעבודה מלי לשוייה שליח: **ועבודתה ועורה לאנשי משמר** דכיון דלא חזי לאכילה לא מצי שליח לאכילה: **אכילה גסה** שנפשו קלה בה:

אם היה הכהן של המשמר טמא ויש לו קרבן לבור להקריב: **נותנו לכל כהן שירלה** דהואיל דהוא יכול להקריבו דהא קרבן לבור דוחה את הטומאה שליח נמי מלי עביד, קרבן לבור בא בטומאה ואין נאכל בטומאה כדילף גולין (פסחים ד' עו:): **אי דאיכא טהורין** בההוא משמר: **טמאים מי מצו עבדי** וכיון דלא מלו עבדי שליח היכי משוו: **לבעלי מומין טהורין** מתחלקת דקיימא לן בזבחים (ד' לח:) איש חולק ואפי' בעל מום בקדשים ובמנחות: **אם היה כהן גדול אונן** ויש לו קרבן עלמו להקריב: **נותנו לכל כהן שירלה** דכיון דכהן גדול מקריב אונן דכתיב לאביו ולאמו לא יטמא ומן המקדש לא ילא אם מת אביו ואמו דהוי אונן אפילו הכי מקדושתו לא ילא ולא יחלל כלומר לעבודתו שיעבוד באנינות לא תתחלל הא אחר הדיוט שלא ילא חולל: **ואינו חולק לאכול לערב** כשהסתלק אנינותו דאנינות לילה דרבנן דאנינות דאורייתא אינו אלא יום מיתה דכתיב (עמוס ח) ואחריתה כיום מר אלמא אין מרירות אלא יום אחד:

מתני' היה מעלה את הכסף ומת בדרך: **הכסף ינתן לבניו** של גזלן דהא זכה ביה ממיתת הגר אלא דבעי למעבד השבה כי היכי דתיהוי ליה כפרה אשבועתיה והשתא הא ליכא כפרה כיון דמית: **והאשם ירעה** דהוי אשם שמתו בעליו וקיי"ל לקמן כל שבחטאת מתה באשם רועה: **לנדבה** לשופרות קין המזבח עולות בשר לשם ועורות לכהנים: **משמרת יהויריב** ראשונה לכל המשמרות ושל ידעיה אחריה: **נתן** הגזלן את הכסף ליהויריב במשמרתו ואח"כ נתן אשם לידעיה במשמרתו: **יצא** כדמפרש ואזיל שהמביא גזילו עד שלא הביא קרבן אשמו יצא וזה זכה בשלו וזה בשלו: **אם קיים האשם יקריבוהו בני ידעיה** דקנסינהו ליהויריב להחזיר האשם דשלא כדין עבוד בני יהויריב דקבול אשם מקמי כסף ולידעיה ליכא למקנס מידי דבמשמר דידהו קבילי ור' יהודה דפליג אבריייתא בגמרא במתניתין מודה: **נתן הקרן** לכהנים אין החומש מעכב מלהקריב את האשם אם לא נתן עדיין ולבסוף יתננו:

גמ' אשם זה קרן: **ולמאי נ"מ** דהא ממה נפשך תרוייהו קאמר קרא, תיפוק ליה מינה לאפוקי מדרבא דאמר דאשם קרייה רחמנא לקרן ומה אשם אינו בא בלילה דכתיב (ויקרא ז) ביום צותו ולאו בא לחלאין אף קרן כו': **כשהוא אומר מלבד איל הכפורים** סוי אומר אשם דרישה קרן הוא: **או אינו אלא אשם זה חומש** ומושב זה קרן ונ"מ לאפוקי ממתניתין דתנן אין החומש מעכב דימא אדרבה חומש מעכב דהא אשם קרייה רחמנא לשון קרבן, כשהוא אומר כו': **משתלם בראש** קרן לבדו שהוא ראש: **לכל כהן וכהן** שבמשמר ומוסיף משלו עוד להשלים: **אין בו** שוה פרוטה לכל משמר יהויריב ויש בו שוה פרוטה לכל משמר ידעיה שהן מועטין מהו:

תוספות

דכי עביד ע"י הדחק עבודה היא. דלא מלינו בכהנים פסול בשניס אלא דנתנו חכמים שיעור עד שירתת בהכל שוחטין (חולין ד' כד:): **אכילה** גסה לאו כלום היא. מפיק מדאמרינן ריש לקיש האוכל אכילה גסה ביום הכפורים פטור מלא תענו ובפרק מי שאמר הריני נזיר (נזיר דף כג. וסס) גבי הא דאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן מאי דכתיב כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם משל לשני בני אדם שצלו פסחיהם אחד אכלו לשם מצוה ואחד אכלו לשם אכילה גסה זה שאכלו לשם מצוה צדיקים ילכו בם וזה שאכלו לשם אכילה גסה ופושעים יכשלו בם א"ל ריש לקיש רשע קרית ליה נהי דלא עבד מצוה מן המובחר פסח מיהא עביד משמע דאלא ידי חובה ו"ל דהתם לא קאמר דאלא אלא מיקרי רשע ועוד דהתם לא מיירי בשאוכלו אכילה גסה ממש אלא כלומר שאין אוכלו לשם פסח אלא כדי להיות שבע מדע דלא קאמר אכילה גסה אלא לשם אכילה גסה:

אי דאיכא טהורין טמאים מי מלו עבדי. לרב ששת פריך דמשמעין ליה לרב ששת דאמר בפ"ק דיומא (דף ו:) טומאה דחויה בלבור ואי איכא טמאים וטהורין לא מלו עבדי טמאים ואיכא דפליג התם ואמר דטומאה הותרה בלבור ואפי' איכא טמאים וטהורים מלו עבדי טמאים:

לבעלי מומין טהורין · תימה ועורה אמאי הויא לבעלי מומין:

תנינא כ"ג מקריב אונן · תימה אמאי לא פריך נמי לרב ששת תנינא טמא מותר בקרבן ליבור:

למאי נ"מ לאפוקי ממתניתין · תימה אמאי לא קאמר לאפוקי מדרבא כדקאמר לעיל:

או אינו אלא המושב זה כפל · תימה היכי ס"ל זה כפל והלא אין מתחייב כהן אלא בהודאתו דכתיב והתודו וכפל לא מחייב בהודאה:

[פסחים ד' עו.] [חולין ד' כד:] [יבמות ד' מ. וסס] [נזיר דף כג. וסס] [יומא דף ו:] [לעיל יט: שבת עו.] [זבחים דף לח:]

עין משפט נר מצוה

קעו א מיי' פ"ד מהל' כלי המקדש הל' ה:

קעז ב מיי' פ"י מהל' מעשה קרבנות הלכה יא:

קעח ג ד מיי' פ"ד מהלכות כלי המקדש הלכה ט ועיין בהשגות ובכ"מ:

קעט ה מיי' שם הלכה י סמג עשין קעב:

קפ ו מיי' פ"ב מהלכות ביאת המקדש הלכה ו ופרק ד מהלכות כלי המקדש הלכה י:

קפא ז ח מיי' פ"ב מהל' ביאת המקדש הלכה ח:

קפב ט מיי' פ"ח מהל' גזילה הלכה ח:

קפג י מיי' שם הל' י:

קפד כ מיי' שם הלכה יא:

קפה ל מיי' שם הלכה יב:

קפו מ נ מיי' שם הלכה יג:

קפז ס מיי' שם ה"ו

קפח ע מיי' שם ס"ז

הגהות הב"ח

(א) במשנה נתן הכסף לאנשי משמר ומת

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה לבעלי וכו'

גליון הש"ס

גמ' אמר רבא גזל הגר

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה או אינו וכו' דכתיב והתודו וכפל לא מחייב